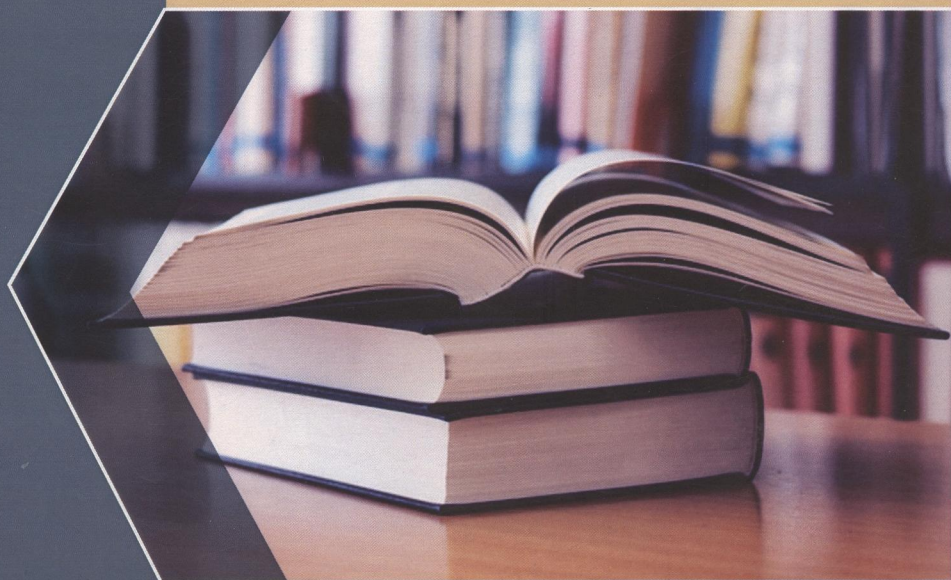

АУДАРМАТАНУДЫҢ
ЗАМАНАУИ МӘСЕЛЕЛЕРІ

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ
ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЯ

Алматы 2016

ӘОЖ 80/81
ҚБЖ 81.2 Каз-7
А 91

*Баспаға әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Ғылыми кеңесі
(Хаттама №2, 31.10.2016) және Редакциялық-баспа кеңесі ұсынған
(Хаттама №1, 02.11.2016 ж.)*

Пікір жазғандар:

филология ғылымдарының докторы, профессор **З. Сейтжанов**
филология ғылымдарының кандидаты, доцент **М. Үмбетбаев**

Авторлар:

*Ж. Дәдебаев, Ә. Тарақов, Т. Есембеков, А. Жақсылықов,
Л. Мұсалы, С. Сейденова, А. Айтмұханбетова, И. Әзімбаева*

А 91 Аударматанудың заманауи мәселелері = Современные проблемы переводоведения: ұжымдық монография / Ж. Дәдебаев, Ә. Тарақов, Т. Есембеков, А. Жақсылықов, Л. Мұсалы, С. Сейденова, А. Айтмұханбетова, И. Әзімбаева. – Алматы: Қазақ университеті, 2016. – 207 бет.

ISBN 978-601-04-2081-6

«Аударматанудың заманауи мәселелері» атты ұжымдық монография әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың шетел филологиясы және аударма ісі кафедрасында 2015-2017 жылдар аралығында орындалып жатқан «Қазақстандық аударматанудың әлемдік мәдениетаралық кеңістіктегі заманауи мәселелері: зияткерлік әлеуеті және даму болашағы» атты ғылыми жобаның аясында жарық көріп отыр.

Монография аударматанушы мамандарға, жоғары оқу орындарының «Аударма ісі» мамандығына оқып жүрген докторанттар мен магистранттарға, студенттерге арналады.

Коллективная монография «Современные проблемы переводоведения» опубликована в рамках научного проекта «Современные проблемы казахстанского переводоведения в мировом межкультурном пространстве: интеллектуальный потенциал и перспективы развития», выполнена на кафедре иностранной филологии и переводческого дела КазНУ им. аль-Фараби в 2015-2017 годах.

Научная работа посвящена переводоведам, докторантам и магистрантам и студентам переводческого отделения.

**ӘОЖ 80/81
ҚБЖ 81.2 Каз-7**

ISBN 978-601-04-2081-6

© Авторлар ұжымы, 2016
© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2016

«АБАЙ ЖОЛЫ» ЭПОПЕЯСЫНДАҒЫ ФРАЗЕОЛОГИЗМДЕРДІҢ КӨРКЕМДІК ӘЛЕУЕТІН АУДАРУДАҒЫ ҚИЫНДЫҚТАР

М. Әуезовтің «Абай жолы» роман-эпопеясы 1945-1973 жылдар аралығында әлемнің 40-қа жуық тіліне аударылған. Әдетте бұл аудармалар сатылы түрде орыс тіліндегі аудармасынан жасалынды. «Қай тілде жазылса да, халықтың өз мүлкіндей, төл туындысындай болып кеткен» бұл туындының әлі де талай әлем тілдеріне аударылатыны сөзсіз.

Эпопеяның алғашқы орыс тілінде баспаға шығуы 1940 жылдан басталды. Л.Соболев аудармасымен «Дала жырлары» жинағында «Татьянаның қырдағы әні» тарауы жарияланған. Алайда «Социалистік Қазақстан», «Семей таңы» гезеттерінде алғашқы аударма 1937 жылы М. Воронцов аудармасымен «Литературный Казахстан» альманағында «Татьянаның әні» тарауымен жарық көрген деген деректер келтіріледі [1, 3]. Ал 1945 жылдан бастап эпопеяның толық және жеке тараулары одақтық журналдарда, кейін кітап түрінде баспалардан жыл сайын шығып тұрды. Орыс тіліне тәржімалаған аудармашылары – А. Никольская, Т. Нұртазин, Л. Соболев, Н. Анов, З. Кедрина. Бригадалық жолмен аударылған роман автордың тікелей қатысуымен жүргізілді. Осы жұмыс үстіндегі ұзақ жылдық шығармашылық байланыс М.Әуезовтің аудармашылармен достығын нығайта түскен. Атап айтар болсақ Леонид Сергеевич Соболев жазушының жақын досы, екеуі бірлесіп «Дала жыры» атты қазақ әдебиетінің антологиялық жинағын құрастырған, «Абай» трагедиясын жазған. Негізінен ол көркем сараптаушы қызметін атқарған. Жазушы, сыншы Темірғали Нұртазин, Анна Борисовна Никольская М. Әуезовпен алғашында Ленинградта студент кездерінде танысып, кейін «Қыз Жібек» эпосын аудару жұмыстары кезінде жақын араласып, достық, шығармашылық қарым-қатынаста болған. «Романның 1-2 кітабын аударғанымен, аты-жөнін жазуға мүмкіндік жоқ кезде шығарма Л. Соболевтің жалпы редакциясымен жарық көрген. Тек 1958 жылы ғана Никольскаяның аты жазылған» [2,463]. «Мұхтар

се, тіл бейнесін тануға мүмкіндік бермейді. Ал аудармада беру өте ұқыптылықты, шеберлікті қажет етеді.

Әдебиеттер:

- 1 Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека. – М.: Языки рус. культуры, 1999. – 895 с.
- 2 Лескина С.В. Фразеологизмы как средство отражения языковой картины мира в рамках антропоцентрической парадигмы (на примере русского и английского языков) // Филологические науки. – Тамбов: Грамота, 2009 – № 2 (4). – С. 170-172.
- 3 Әуезов М. Абай жолы: Роман-эпопея. Бірінші кітап. – Алматы: Жазушы, 2013. – 376 б.
- 4 Ауэзов М. Путь Абая. Роман. Том I. – Алматы: Жазушы, 2006. – 616 с.
- 5 Ауэзов М. Путь Абая / Пер. А. Кима. – Алматы: ИД Жибек жолы, 2007. Кн.1. – 470 с.
- 6 Воркачев С. Г. Лингвокультурология, языковая личность, концепт: становление антропоцентрической парадигмы в языкознании // Филологические науки – 2001 – № 1. – С. 64-72.
- 7 Худенцова, О.В. Особенности фразеологических единиц с флористическим компонентом (семантический и функциональный аспекты): автореф. кан. дис. – 2009. – 213 с.
- 8 Дәдебаев Ж. Абайдың антропологизмі. – Алматы: Қазақ университеті, 2014. – 238 б.
- 9 Смағұлова Г.Н. Мағыналас фразеологизмдердің ұлттық-мәдени аспектілері. – Алматы: Ғылым, 1998. – 196 б.
- 10 Орысша-қазақша фразеологиялық сөздік. – Алматы: Ғылым, 1985. – 224 б.

http://epistemology_of_science.academic.ru/54/антропоцентризм

<http://ru.wikipedia.org/wiki/Антропоцентризм>

МАЗМҰНЫ

Дәйектеме	3
<i>Дәдебаев Ж. Нәзира</i> – мәдениетаралық байланыстардың басты саласы.....	5
<i>Жақсылықов А.</i> Предтечи слова в поэтической культуре жырау и их переводческая интерпретация	34
<i>Есембеков Т.</i> Көркем мәтінді аударудың жалпы филологиялық негіздері	57
<i>Тарақов Ә.</i> Аудармашы тұлғасы	88
<i>Мұсалы Л.</i> Шешендік сөздің зияткерлік әлеуеті және оны тәржімалау ерекшеліктері	123
<i>Сейденова С.</i> Межкультурные аспекты изучения художественного текста	146
<i>Сейденова С.</i> Перевод элементов экспрессивности в художественном тексте	156
<i>Айтмұхамбетова А.</i> Реалийлердің мәдениетаралық қызметі және аудармада берілу жолдары	168
<i>Әзімбаева И.</i> «Абай жолы» эпопеясындағы фразеологизмдердің көркемдік әлеуетін аударудағы қиындықтар	187

МАЗМҰНЫ

Дәйектеме	3
<i>Дәдебаев Ж. Нәзира – мәдениетаралық байланыстардың басты саласы</i>	5
<i>Жақсылықов А. Предтечи слова в поэтической культуре жырау и их переводческая интерпретация</i>	34
<i>Есембеков Т. Көркем мәтінді аударудың жалпы филологиялық негіздері</i>	57
<i>Тарақов Ә. Аудармашы тұлғасы</i>	88
<i>Мұсалы Л. Шешендік сөздің зияткерлік әлеуеті және оны тәржімалау ерекшеліктері</i>	123
<i>Сейденова С. Межкультурные аспекты изучения художественного текста</i>	146
<i>Сейденова С. Перевод элементов экспрессивности в художественном тексте</i>	156
<i>Айтмұхамбетова А. Реалийлердің мәдениетаралық қызметі және аудармада берілу жолдары</i>	168
<i>Әзімбаева И. «Абай жолы» эпопеясындағы фразеологизмдердің көркемдік әлеуетін аударудағы қиындықтар</i>	187